

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри методології та
методики суспільних дисциплін

Бакка Тамари Володимирівни

про дисертацію **Чжао Ган**

**«Філософська парадигма мовної підготовки педагогічних кадрів
європейського простору освіти»**

подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 03 Гуманітарні науки

за спеціальністю 033 Філософія

Дисертаційна робота Чжао Ган на тему «Філософська парадигма мовної підготовки педагогічних кадрів Європейського простору освіти» є актуальним, глибоким та багатоаспектним дослідженням, що має наукову та практичну цінність. У сучасному світі, де глобалізаційні процеси та цифрова трансформація освіти урізноманітнюють вимоги до професійної компетентності педагогів, питання якісної мовної підготовки є необхідним. Робота Чжао Ган вдало поєднує філософське осмислення феномену мовної підготовки з конкретними практичними рекомендаціями, що робить її цінною.

Актуальність дослідження випливає з необхідності філософського осмислення ролі та значення мовної підготовки в контексті сучасної освіти, що зазнає суттєвих трансформацій під впливом глобалізації, технологічного прогресу та культурних змін. Інтеграція України в європейський освітній простір, вимоги Болонського процесу та необхідність формування педагогів, здатних до міжкультурної комунікації, критичного мислення та ефективної взаємодії в багатомовному середовищі, зумовлюють нагальну потребу в переосмисленні підходів до мовної підготовки. Дисертант вміло обґрунтовує цю актуальність, показуючи, що мовна підготовка – це не лише оволодіння іншою мовою, а й формування ціннісних орієнтирів, світоглядної позиції та професійної ідентичності сучасного педагога.

Дисертаційна робота відзначається логічною структурою, що є запорукою системного та послідовного розкриття змісту дослідження. Кожен елемент роботи органічно доповнює попередній, створюючи цілісну картину наукового пошуку.

Вступ до дисертації виконує свою ключову функцію, ґрунтовно обґрунтовуючи актуальність обраної теми. Автор не просто констатує важливість проблеми, а й переконливо демонструє її значущість у контексті сучасних викликів вищій освіті. Чітко визначені об'єкт, предмет, мета та завдання дослідження з перших сторінок орієнтують читача на основні напрями наукового пошуку, окреслюючи межі дослідження.

Теоретичні розділи дисертації є фундаментом усього дослідження. Особливої цінності роботі надає ретельний аналіз зарубіжного та вітчизняного досвіду мовної підготовки педагогів. Це дозволило автору не тільки виявити загальносвітові тенденції та найкращі практики, а й критично осмислити національні особливості. Такий порівняльний підхід дав змогу дисертанту сформулювати власне оригінальне бачення проблеми, що є ознакою самостійності наукового мислення та значного внеску в розвиток філософської науки. Аналіз різноманітних джерел та підходів підкреслює комплексний характер дослідження та широту наукового кругозору автора.

Ступінь обґрунтованості основних наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. Ступінь обґрунтованості основних наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації Чжао Ган «Філософська парадигма мовної підготовки педагогічних кадрів європейського простору освіти», заслуговує на високу оцінку. Всі ключові положення та висновки ретельно аргументовані як теоретичними розвідками, так і аналізом існуючих практик.

Автор демонструє глибоке розуміння предмета дослідження, що проявилось у всебічному аналізі наукового дискурсу щодо мовної підготовки майбутніх педагогів. Кожне визначення, кожна інтерпретація поняття «мовна підготовка» підкріплені посиланнями на авторитетні джерела та критичним осмисленням різних підходів. Це забезпечує системність та фундаментальність викладених теоретичних засад.

Обґрунтованість методологічних положень також на високому рівні. Вибір системного, діяльнісного, компетентнісного та аксіологічного підходів не є випадковим, а переконливо доводиться необхідністю комплексного вивчення

проблеми. Кожен підхід детально розкривається, пояснюється його значення для аналізу мовної підготовки, що свідчить про методологічну зрілість дисертанта.

Особливо вагомою є обґрунтованість висновків щодо аксіологічної палітри мовної підготовки. Зіставлення європейських та українських ціннісних орієнтирів виконано на основі глибокого вивчення нормативних документів, педагогічної теорії та культурних особливостей. Це дозволило зробити аргументовані висновки про можливості інтеграції та адаптації кращих практик з урахуванням національного контексту.

Праксеологічні аспекти та рекомендації щодо модернізації мовної підготовки також є добре обґрунтованими. Вони ґрунтуються на всебічному аналізі сучасних тенденцій у світовій та вітчизняній освіті, досвіді впровадження компетентнісного підходу та потребах ринку праці. Запропоновані напрями модернізації не є абстрактними, а впливають з логіки дослідження та спрямовані на вирішення конкретних проблем освітньої практики.

Загалом, логічна послідовність викладу, використання значної кількості наукових джерел, доцільне застосування категоріального апарату та критичний аналіз існуючих підходів свідчать про високий ступінь обґрунтованості всіх наукових положень та висновків, сформульованих у дисертаційній роботі Чжао Ган. Це дозволяє стверджувати, що результати дослідження є достовірними та надійними.

Достовірність і наукова новизна наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації.

Дисертантом вперше здійснено філософсько-освітній аналіз мовної підготовки педагогічних кадрів європейського простору освіти, акцентуючи на її ключовій ролі в контексті глобалізації та розмаїття культурних середовищ не тільки як освітнього інструменту, але й як основного чинника в культурному обміні та когнітивному розвитку. Дослідження звертається до філософських підходів великих мислителів, таких як Арістотель, Ван Янмін, а також до концепцій сучасних постмодерністів Ліотара, Фуко та Дерріда. Арістотель

вказує на розвиток практичної мудрості «фронезису» та моральних якостей через освіту. Ван Янмін зосереджується на інтеграції мовних практик в контексті культурних та етичних вимірів через свою концепцію «єдності з усіма речами» (wanwu yiti) та людяності (ren). Постмодерністи, як Ліотар, Фуко, Дерріда, переосмислюють освіту, наголошуючи на самотійності, плюралізмі та критичному мисленні, відходячи від традиційних уявлень про істину та цінності. Вони відображають ці концепції, зокрема через Дерріда та його ідею «відтермінування» (différance), акцентуючи на мінливості мовного значення; критично проаналізовано ефективність компетентнісного підходу в мовній підготовці і відзначено, що він активно впроваджується в освітню практику, відповідно до філософії Джона Дьюї, та відіграє ключову роль в розвитку необхідних навичок і здібностей для ефективного використання мови. В українській освіті компетентнісний підхід відображає сучасні освітні тенденції, підтверджуючи його значення у процесі реформування та інтеграції в європейський освітній простір. Однак показано, що компетентнісний підхід не є універсальним рішенням для всіх освітніх викликів, підкреслюючи потребу в розвитку креативності, інноваційного мислення та адаптивності, що є важливими для сучасної освіти

В дисертаційному дослідженні уточнено аксіологічні детермінанти мовної освіти педагогів у країнах ЄС. Показано, що системи Великої Британії та Німеччини відповідають сучасним глобальним тенденціям, з акцентом на розвиток мовної компетентності в контексті європейської інтеграції та академічної мобільності. Франція та Іспанія відзначаються гнучкістю та інноваційністю у підходах до мовної освіти, акцентуючи на розвитку не тільки мовних, а й міжкультурних компетентностей. Ці освітні системи демонструють постмодерністські підходи, які підкреслюють адаптивність, інноваційність і гібридність у методах мовної освіти. Вони ілюструють деконструкцію традиційних методів навчання, відходячи від метанаративу до релятивізму в сприйнятті мовних структур і культурних контекстів. Також важлива роль інтертекстуальності та неперервного навчання у цих системах, відображаючи динаміку та еволюцію сучасного освітнього дискурсу; ціннісні засади мовної

підготовки педагогів в Україні, які визначені як унікальний палімпсест освітнього ландшафту, де традиційні культурні та мовні аспекти зливаються з сучасними глобальними освітніми трендами. Особливість цього підходу полягає в його «гібридності», де українська культурна спадщина гармонійно інтегрована з новаторськими освітніми методами. Відповідаючи постмодерністським реаліям, мовна освіта в Україні демонструє гнучкість, зосереджуючись на студентоцентризованих підходах. Показано акцент на «перформативності» мовної освіти, розглядаючи мову як динамічний інструмент культурної взаємодії, що спонукає до глибшого розуміння та критичного аналізу мови як культурного явища. «Неперервне навчання» підкреслює важливість самостійності і особистісного розвитку вчителів, відображаючи розвиток «суб'єктивності» та «плинності» у формуванні їхніх педагогічних ідентичностей.

Таким чином, наведене вище дозволяє оцінити основні наукові положення і висновки авторки як достовірні.

Практичне значення отриманих результатів. Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у їх прямому впливі на поліпшення якості мовної освіти. Результати дозволяють освітянам краще розуміти потреби майбутніх педагогів у контексті міжкультурного та глобалізованого середовища, надаючи їм ефективні інструменти та методики для підготовки вчителів. Також вони можуть бути застосовані для розробки інноваційних навчальних програм, що враховують сучасні мовні тенденції та потреби студентів, що сприяє формуванню міцної мовної основи та міжкультурної компетентності. Дослідження також надає важливі вказівки для освітньої політики, допомагаючи формувати стратегії та програми, які спрямовані на інтеграцію глобалізаційних процесів у мовну освіту. Це може бути корисним для урядових та некомерційних організацій, що працюють над покращенням освітніх стандартів та міжнародною інтеграцією.

Отримані результати можуть бути використані для подальших наукових досліджень у галузі мовної освіти, а також під час викладання таких навчальних дисциплін: «Філософія освіти», «Педагогіка», «Методика викладання іноземних мов», «Українська і зарубіжна культура» та ін.

Повнота викладу матеріалу дисертації в опублікованих роботах. Основні положення дисертації відображено у 5 публікаціях, з них: 1 – у фахових виданнях України, 2 – у зарубіжних фахових періодичних виданнях та збірниках, включених до міжнародних наукометричних баз та 2 – тези міжнародних наукових конференцій, а також викладено в доповідях на звітних, науково-практичних і науково-методичних конференціях та семінарах міжнародного, всеукраїнського та регіонального рівнів.

Оцінка змісту дисертації. Представлена дисертаційна робота Чжао Ган має логічно вибудовану структуру, що включає анотації двома мовами, вступ, три розділи, висновки до кожного розділу, висновки та список використаних джерел, що дозволяє послідовно розкрити заявлену проблематику.

Вступ (с. 14) окреслює науковий апарат дослідження: обґрунтовує актуальність теми, визначає об'єкт і предмет, мету та завдання, наукову новизну, теоретичне та практичне значення. Він надає вичерпне уявлення про дослідницький задум та його потенційні результати.

У першому розділі «Теоретико-методологічні проблеми мовної підготовки майбутніх педагогів» (с. 23) закладано фундаментальні основи для всього дослідження.

У підрозділі 1.1. «Поняття мовної підготовки майбутніх педагогів у сучасному науковому дискурсі» (с. 23) автор ретельно аналізує еволюцію та багатоаспектність поняття «мовна підготовка майбутніх педагогів». Розглядаються різні концептуальні підходи, що сформувалися у світовій та вітчизняній науковій думці. Особлива увага приділяється таким компонентам, як лінгвістична, комунікативна та міжкультурна компетентність, що є наріжними каменями ефективної професійної діяльності сучасного вчителя. Дисертант вміло систематизує існуючі погляди, демонструючи глибоке розуміння теоретичних засад.

Підрозділ 1.2. «Методологічний аспект дослідження іноземномовної підготовки майбутнього педагога» (с. 45) присвячений обґрунтуванню методологічного інструментарію. Чжао Ган переконливо доводить вибір провідних підходів – системного, діяльнісного, компетентнісного та

аксіологічного. Він детально розкриває їхню роль у цілісному дослідженні іноземномовної підготовки, демонструючи, як ці підходи взаємодоповнюють один одного, забезпечуючи комплексний аналіз проблеми.

Висновки до першого розділу (с. 72) логічно підсумовують теоретичні напрацювання та обрані методологічні орієнтири.

Другий розділ «Аксіологічна перспектива мовної підготовки педагогів» (с. 81) розкриває ціннісний вимір мовної підготовки, що є особливо важливим у контексті формування світогляду майбутнього вчителя.

Автор у підрозділі 2.1. «Європейський контекст ціннісної палітри мовної підготовки педагогів» (с. 81) досліджує, які ціннісні орієнтири закладаються у мовній підготовці педагогів на європейському рівні. Розглядаються такі фундаментальні цінності, як мультикультуралізм, толерантність, відкритість до діалогу та взаєморозуміння. Аналізуються ключові документи та рекомендації європейських освітніх інституцій, що регулюють формування цих цінностей через мовну освіту.

У підрозділі 2.2. «Специфіка ціннісної палітри мовної підготовки педагогів у контексті української освіти» (с. 119). Чжао Ган здійснює важливе зіставлення європейських ціннісних орієнтирів з українським освітнім контекстом. Він виявляє як спільні риси, так і унікальні особливості ціннісної палітри мовної підготовки педагогів в Україні, зумовлені національною історією, культурою та освітніми традиціями. Це дозволяє окреслити шляхи гармонійної інтеграції європейських цінностей в український освітній простір.

Висновки до другого розділу (с. 148) узагальнюють аксіологічні аспекти дисертаційного дослідження.

Третій розділ «Праксеологічні аспекти модернізації мовної підготовки майбутніх педагогічних кадрів» (с. 155) є практично-орієнтованим і пропонує конкретні напрями вдосконалення системи мовної підготовки.

У підрозділі 3.1. «Основні напрями модернізації мовної підготовки майбутніх педагогічних кадрів» (с. 155) дисертант окреслює ключові напрями модернізації, що включають впровадження інноваційних методик викладання, використання сучасних освітніх технологій, розробку оновлених програм та

навчальних матеріалів, що відповідають сучасним вимогам та міжнародним стандартам якості освіти.

У підрозділі 3.2. «Реалізація компетентнісного підходу до мовної підготовки здобувачів освіти» (с. 172) детально розглядається практична реалізація компетентнісного підходу. Аналізуються способи формування основних мовних компетентностей у майбутніх педагогів, а також ефективність застосування цього підходу в освітньому процесі вищої школи.

Висновки до третього розділу (с. 195) підсумовують праксеологічні аспекти дисертаційного дослідження.

Висновки (с.202) є чіткими та обґрунтованими, вони підтверджують досягнення поставлених мети та завдань дисертаційного дослідження. Список використаних джерел (с.207) демонструє ґрунтовну опрацювання значного обсягу наукової літератури, що свідчить про високий рівень занурення автора у проблематику.

Позитивно оцінюючи наукове і практичне значення результатів дослідження, вважаємо за доцільне висловити деякі зауваження та побажання:

- Було б доцільно ширше розглянути філософські засади полікультурності як невід'ємного компоненту сучасної мовної підготовки, особливо в процесі розвитку цифрових комунікацій та контексті глобальних міграційних процесів.
- Деякі термінологічні уточнення або деталізації у певних місцях могли б сприяти більшій точності викладу, наприклад визначення «іноземномовної підготовки».
- Третій розділ є ключовим для практичної значущості дослідження, проте в деяких моментах бракує глибшого аналізу практичної реалізації запропонованих ідей. Іноді відчувається дефіцит авторської позиції щодо того, як саме інтегрувати окреслені напрями модернізації в освітній процес вищої школи.

Висновок. Висловлені зауваження мають винятково суб'єктивний характер і не становлять принципових недоліків, що могли б вплинути на загальну позитивну оцінку дисертаційного дослідження. Робота відзначається системним

підходом та містить низку інноваційних, релевантних і достовірних наукових результатів, які підтверджують її суттєве значення для розвитку філософської галузі.

Варто зазначити, що представлене дисертаційне дослідження повністю відповідає всім чинним нормативно-правовим актам Міністерства освіти і науки України, зокрема наказу № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» (з наступними змінами) та Постанові Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, що регламентує порядок присудження ступеня доктора філософії.

З огляду на вищезазначене, дисертаційна робота Чжао Ган «Філософська парадигма мовної підготовки педагогічних кадрів європейського простору освіти» може бути успішно рекомендована до захисту перед разовою спеціалізованою вченою радою за спеціальністю 033 Філософія.

Рецензент -

кандидат педагогічних наук,
доцент, доцент кафедри
методології та методики суспільних дисциплін
Українського державного університету
імені Михайла Драгоманова

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

Підпис Тамара БАККА

ЗАВІРЯЮ: зав. канцелярією Українського державного університету імені Михайла Драгоманова

Підпис О.О.Ш.

«29» 07 2025 р.

Український державний університет імені Михайла Драгоманова

М. Київ * Україна * Міністерство освіти і науки

Ідентифікаційний код: 4407628

Характеристика № _____

» _____ 20 ____ р.